ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення зміни до примітки до статті 172^{-4} Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо забезпечення соціально-економічних прав військовослужбовців»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

В умовах дії правового режиму воєнного стану особливого значення набуває забезпечення соціально-економічних прав військовослужбовців, у тому числі створення правових передумов для реалізації їхніх професійних навичок, трудового та підприємницького потенціалу і отримання додаткових законних доходів у випадках, коли це є сумісним із проходженням військової служби.

Вказане обумовлюється багатьма причинами, у першу чергу недостатнім рівнем грошового забезпечення військовослужбовців, що перебувають не у зонах бойових дій. До інших причин можна віднести: необхідність підтримки цивільних професійних навичок на належному рівні (особливо це стосується мобілізованих осіб); збереження усталених трудових та/або ділових відносин; високий соціальний запит на виконання певних видів робіт та послуг (зокрема тих, які потребують високої кваліфікації та досвіду) в умовах воєнного стану.

Відповідно до підпункту «г» пункту 1 частини першої статті 3 та ст. 25 ЗУ «Про запобігання корупції» військовим посадовим особам Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань заборонено займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, а також входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків управління активами, що належать державі чи територіальній громаді, та представлення інтересів держави чи територіальної громади у відповідних органах управління). За порушення зазначених обмежень статтею 172^{-4} Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність у вигляді штрафу разом із конфіскацією отриманого доходу.

Разом із тим, з урахуванням специфічних умов воєнного стану, актуальних потреб у кадровому складі в окремих галузях (у тому числі у критично важливих секторах економіки) можливість долучення військовослужбовців різних категорій (зокрема тих, які підпадають під дію обмежень згідно ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції») до професійної діяльності поза службовим часом об’єктивно є вигідною як для військовослужбовців, які матимуть легальний додатковий дохід, так і для національної економіки, яка потерпає від дефіциту робочої сили.

2. Мета і завдання прийняття акта

Метою законопроєкту є розширення правових можливостей військовослужбовців щодо реалізації їхніх соціально-економічних прав (зокрема, під час дії правового режиму воєнного стану) шляхом запровадження винятку із законодавчих обмежень, встановлених Кодексом України про адміністративні правопорушення та окремими положеннями антикорупційного законодавства для заняття військовослужбовцями іншою додатковою оплачуваною діяльністю.

Завданнями законопроєкту виступають:

покращення соціально-економічного стану військовослужбовців Сил оборони України;

створення правових умов для легального отримання військовослужбовцями додаткових доходів та їх прозорого оподаткування;

надання можливості військовослужбовцям підтримувати свої цивільні професійні навички, здібності, контакти та сталі зв'язки у професійних колах, що сприятиме їх адаптації та активному залученню до цивільного життя після закінчення служби, зменшить потребу у спеціальних заходах та інших ресурсах, пов'язаних із забезпеченням реінтеграції ветеранів у мирне життя;

зменшення кадрового дефіциту на ринку праці та створення додаткової пропозиції робіт і послуг, особливо в найбільш дефіцитних та затребуваних галузях;

збільшення податкових надходжень за допомогою надання можливості особам працювати та здійснювати підприємницьку діяльність відкрито та відповідно до закону;

зменшення корупційних ризиків у зв'язку зі зменшенням потреби отримувати додатковий дохід з використанням службового становища.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту акта

Для забезпечення законності і прозорості у сфері зайняття професійною оплачуваною діяльністю військовослужбовцями, дотримання їх економічних прав та свобод, надання можливості підтримувати свої цивільні професійні вміння, знання та навички на належному рівні пропонується виключити військовослужбовців з числа осіб, на яких поширюється дія обмежень, передбачених частиною 1 статті 25 Закону України «Про запобігання корупції», та з числа суб'єктів, які підлягають адміністративній відповідальності за статтею 172^{-4} Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Так, законопроєктом пропонується доповнити примітку до статті 172^{-4} КУпАП положенням, згідно з яким військовослужбовці Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту України, Головного управління розвідки Міністерства оборони України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань не належать до суб'єктів правопорушень, передбачених вказаною статтею.

Крім того, у прикінцевих та перехідних положеннях законопроєкту передбачено внесення зміни до статті 25 Закону України «Про запобігання корупції» (а саме – до першого речення частини третьої), якою зазначені вище категорії військовослужбовців виводяться з-під дії обмежень, передбачених частиною першою цієї ж статті. Такий виняток стосується як іншої оплачуваної та підприємницької діяльності, так і передбачених відповідною нормою обмежень щодо участі в органах управління підприємств та організацій, водночас він не скасовує інших заборон та обмежень, обумовлених правовим статусом військовослужбовця та інтересами служби, та не передбачає звільнення від відповідальності за інші допущені порушення, у тому числі вчинені через зайняття будь-якою діяльністю всупереч інтересам служби.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Сфера правових відносин, у якій пропонуються нововведення, регулюється Конституцією України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про запобігання корупції», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також деякими іншими нормативно-правовими актами.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроєкту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України та/або місцевих бюджетів.

Очікується потенційне збільшення бюджетних надходжень унаслідок розвитку підприємницької діяльності, додаткового легального працевлаштування осіб, створення нових робочих місць та розширення обсягу виробництва, робіт та послуг.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття проєкту Закону України «Про внесення зміни до примітки до статті 172^{-4} Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо забезпечення соціально-економічних прав військовослужбовців» матиме наступні позитивні наслідки:

покращення рівня життя та забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей;

надання військовослужбовцям додаткових можливостей для самореалізації, використання професійного досвіду, збереження трудових, підприємницьких компетенцій та зв’язків;

збільшення податкових надходжень до бюджету України;

створення додаткових пропозицій, у тому числі дефіцитних спеціальностей, на ринках праці, робіт та послуг в умовах обмеженого обсягу робочої сили;

зниження рівня соціальної напруги у військовому середовищі та кількості пов’язаних з цим правопорушень, зокрема корупційних;

створення умов для природної адаптації ветеранів до цивільного життя за рахунок відновлення і підтримки соціальних контактів, реалізації свого потенціалу за цивільним фахом, що зменшить потребу в додаткових спеціальних заходах з боку держави та дозволить заощадити на цьому бюджетні ресурси.

Народний депутат України **Сергій ГРИВКО**

«___» _____ 2026 року

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Гривко Сергій Дмитрович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000C00C310056D9E600
Дійсний до: 28.07.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
110д9/1-2026/254454 від 26.10.2026
2380077